

Anonymiseret version

Oversættelse

C-567/20-1

Sag C-567/20

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

29. oktober 2020

Forelæggende ret:

Općinski građanski sud u Zagrebu (Kroatien)

Afgørelse af:

15. oktober 2020

Sagsøger:

A.H.

Sagsøgte:

Zagrebačka banka d.d.

[...]

Općinski građanski sud u Zagrebu (byretten i civile sager i Zagreb, Kroatien), [...] forelægger følgende for EU-Domstolen i sagen mellem sagsøgeren A.H., Zagreb, [...], [...], og sagsøgte Zagrebačka banka d.d., [...] Zagreb [...] [...], om betaling, i henhold til artikel 267 i Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde:

ANMODNING OM PRÆJUDICIEL AFGØRELSE

I. Forelæggende ret**II. [...] Hovedsagens parter**

Sagsøger [:] A.H. fra Z. [...]

Sagsøgte [:] Z.b.d.d. fra Z. [...]

Følgende præjudicielle spørgsmål forelægges EU-Domstolen om fortolkning af EU-retten, navnlig vedrørende Rådets direktiv 93/13/EF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler:

1) Skal artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler¹ henset til fortolkningen af bestemmelsen i Domstolens praksis, særligt sag C-118/17, Dunai [EU:C:2019:207], fortolkes således, at lovgivers indgriben i forholdet mellem en forbruger, som er låntager, [org. s. 2], og en bank, ikke kan fratage forbrugeren retten til ved søgsmål at anfægte vilkårene i den oprindelige aftale eller i tillægget til aftalen, som er indgået i henhold til lov, med henblik på at udøve retten til at få tilbagebetalt de fordele, som banken uberettiget har opnået til skade for forbrugeren som følge af anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i en situation, hvor forbrugeren på baggrund af lovgivers indgreb frivilligt kunne tiltræde ændringer i det oprindelige kontraktforhold henset til en lovpligtig forpligtelse, der blev pålagt bankerne, til at tilbyde forbrugeren en sådan mulighed, og ikke direkte på grundlag af lovindgrebet, som det var tilfældet i Dunai-sagen?

2) Såfremt det første spørgsmål skal besvares bekræftende, har den forelæggende ret, der træffer afgørelse i den foreliggende sag mellem to parter (låntageren og banken) – når denne ret, henset til den fortolkning, der er anlagt af Vrhovni sud (øverste domstol), ikke kan anlægge en fortolkning af bestemmelserne i national ret, nærmere bestemt Zakon o izmjjenama i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju [lov om ændring og supplerung af forbruger kreditloven], der er i overensstemmelse med direktiv 93/13 – da kompetence til og/eller er forpligtet til i henhold til dette direktiv og artikel 38 og 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder at undlade at anvende denne nationale retsforordning, således som fortolket af Vrhovni sud [(øverste domstol)]?

KORT FREMSTILLING AF DE FAKTISKE OMSTÆNDIGHEDER OG RETSFORHANDLINGERNE

1. Den 15. oktober 2007 indgik sagsøgeren A.H., i sin egenskab af forbruger, en låneaftale til beboelsesformål med sagsøgeren Zagrebačka banka d.d., som långiver, hvorefter banken stillede et lån i schweiziske frank til rådighed for forbrugeren på 309 373,82 CHF, som blev udbetalt i kroatiske kunas til den gennemsnitlige valutakurs, som Hrvatska narodna banka (den kroatiske nationalbank) (herefter: »HNB«) havde fastsat på betalingsdagen, og sagsøgeren skulle tilbagebetale lånet i kroatiske kunas til HNB's gennemsnitlige valutakurs for schweiziske frank.
2. I denne standardlåneaftale, således som den da var formuleret, fremgår det af aftalens artikel 1, at sagsøgte traf en beslutning om, at aftalens valuta var schweiziske frank, og sagsøgte knyttede tilbagebetalingen til denne valuta således,

¹ – EFT 1993, L 95, s. 29.

at sagsøgerens månedlige og samlede låneforpligtelse blev beregnet i henhold til udsvingene i den nationale valuta, kuna, i forhold til schweiziske frank, og i artikel 2 var der fastsat bestemmelse om, at den variable rentesats kunne ændres ved bankens beslutning uden at specificere de præcise, klare og verificerbare parametre for, hvordan den ville ændre sig, dvs. uden at angive, hvordan de nævnte kontraktvilkår var relateret til sagsøgerens samlede låneforpligtelse.

3. Sagsøgeren har fremhævet, at sagsøgte har inkluderet et urimeligt og ugyldigt vilkår i aftalen, hvorefter den aftalte valuta var schweiziske frank, som var knyttet til hovedstolen, dvs. et urimeligt vilkår om ændringer af rentesatsen blev inkorporeret, således at de kunne ændres alene ved bankens beslutning, og før såvel som på tidspunktet for indgåelsen af aftalen blev denne ikke forhandlet individuelt af sagsøgte med sagsøger, ligesom sagsøgte ikke forklarede den schweiziske franks valutarisici ved valget heraf eller fastlagde de nøjagtige parametre for og metode til at beregne parametrene, der kunne påvirke ændringerne af rentesatsen, hvorved der blev handlet i strid med bestemmelserne i Zakon o zaštiti potrošača (forbrugerbeskyttelsesloven) (herefter: »ZZP«), Zakon o obveznim odnosima (lov om retsforhold) (herefter: »ZOO«), principperne om god tro og loyalitet, som er grundlæggende principper i obligationsretten, samt i strid med EU-retten, særligt Rådets direktiv 93/13/EF om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (herefter: »direktiv 93/13«), hvis bestemmelser blev gennemført i national ret ved ZZP, hvilket resulterede i en ubalance i parternes rettigheder og forpligtelser, alt sammen til skade for sagsøgeren som forbruger.

[Org. s. 3]

4. Sagsøgeren har henvist til et kollektivt søgsmål, der var anlagt mod sagsøgte med henblik på at beskytte forbrugerernes interesser og dermed beskytte sagsøgerens interesser i forbindelse med den foreliggende sag. Den nævnte sag blev ført ved og afsluttet af Trgovački sud u Zagrebu (handelsretten i Zagreb, Kroatien), sagsnummer [...].
5. Dette sagsanlæg varede syv år, og kronologien med hensyn til det kollektive søgsmål ses nedenfor:
 - Den 4. juli 2013 fastslog Trgovački sud u Zagrebu (handelsretten i Zagreb) ved dom [...], at samtlige otte sagsøgte banker², og dermed også sagsøgte i den foreliggende sag, som var sagsøgte nr. 1 i den ovennævnte sag, havde skadet forbrugernes kollektive interesser og rettigheder i den forstand, at de i perioden fra 2004-2008 havde indgået låneaftaler, som indeholdt ugyldige og urimelige kontraktvilkår, således at den schweiziske frank i disse forbrugerftaler blev fastsat til at være den valuta, som tilbagebetaling af lånet var knyttet til, dvs. at den faste rentesats i løbet af låneforpligtelsen blev ændret ved bankens ensidige beslutninger.

² – Bortset fra Sberbank d.d. på dette tidspunkt. Dog blev der senere afsagt dom mod denne bank med et tilsvarende indhold.

- Den 13. juni 2014 fastslog Visoki trgovački sud RH (appeldomstol i handelsretlige sager i Republikken Kroatien) ved dom [...] efter appel iværksat af bankerne, herunder sagsøgte i den foreliggende sag, som var sagsøgte nr. 1 i den ovennævnte sag, at vilkåret vedrørende ændringer af rentesatsen på baggrund af bankens ensidige beslutninger var urimeligt og ugyldigt, mens vilkåret om fastsættelse af valutaen til schweiziske frank var gyldigt.
- Ved dom af 9. april 2015 stadfæstede Vrhovni sud (øverste domstol) dommen afsagt af Visoki trgovački sud RH (appeldomstol i handelsretlige sager i Republikken Kroatien) efter at have prøvet bankernes revisionsanke, hvor også sagsøgte i den foreliggende sag var sagsøgte nr. 1 i den ovennævnte sag, og fastslog, at vilkåret vedrørende ændringer af rentesatsen på baggrund af bankens ensidige beslutninger var urimeligt og ugyldigt, og efter forbrugerrepræsentantens revisionsappel blev det fastslået, at vilkåret om fastsættelse af valutaen til schweiziske frank var gyldigt.
- Ved dom af 13. december 2016 ophævede Ustavni sud RH (forfatningsdomstolen i Republikken Kroatien) [...] dommen afsagt af Vrhovni sud (øverste domstol) efter at have prøvet forbrugerrepræsentantens forfatningsmæssig klage for så vidt angår den del, der vedrører fastsættelsen af valutaen til schweiziske frank, og henviste sagen til fornyet behandling ved denne ret.
- Ved dom [...] af 3. november 2017 hjemviste Vrhovni sud (øverste domstol) delvist sagen til behandling ved Visoki trgovački sud RH (appeldomstol i handelsretlige sager i Republikken Kroatien) for så vist angår den del, der vedrører fastsættelsen af valutaen til schweiziske frank.
- Den 14. juni 2018 afsagde Visoki trgovački sud RH (appeldomstol i handelsretlige sager i Republikken Kroatien) dom [...], hvorved det blev fastslået, at vilkåret vedrørende fastsættelsen af valutaen til schweiziske frank var urimeligt og ugyldigt, således at de banker, og dermed også sagsøgte i den foreliggende sag, der var sagsøgte nr. 1 i den ovennævnte sag, der i perioden 2004-2008 havde indgået låneaftaler, der indeholdt ugyldige og urimelige kontraktvilkår, således at den valuta, som tilbagebetalingen af lån var knyttet til, blev fastsat til schweiziske frank i de pågældende forbrugeraftaler. Visoki trgovački sud RH (appeldomstol i handelsretlige sager i Republikken Kroatien) stadfæstede dommen truffet af retten i første instans i 2013 for så vidt angår den del, der vedrører fastsættelsen af valuta til schweiziske frank, for samtlige banker, og dermed også for sagsøgte i den foreliggende sag.
- Den 3. september 2019 stadfæstede Vrhovni sud (øverste domstol) dommen truffet af Visoki trgovački sud RH (appeldomstol i handelsretlige sager i Republikken Kroatien) af 14. juni 2018 efter at have prøvet bankernes revisionsanke, hvor også sagsøgte i den foreliggende sag var sagsøgte nr. 1 i den ovennævnte sag.

6. I sidste ende blev resultatet af det kollektive søgsmål, at både vilkåret om fastsættelse af valutaen til schweiziske frank såvel som vilkåret vedrørende bankens ensidige ændringer af rentesatsen blev erklæret urimelige og **[org. s. 4]** ugyldige i samtlige låneaftaler, der indeholdt en klausul om valuta knyttet til CHF, der var indgået med de indstævnedes banker i den omtvistede periode, dvs. at det var endeligt afgjort, at sagsøgte i den foreliggende sag, Zagrebačka banka d.d. (sagsøgte nr. 1 i den førnævnte sag), i perioden fra den 10. september 2003 til den 31. december 2008 krænkede forbrugernes kollektive interesser og rettigheder, og dermed også sagsøgerens interesser og rettigheder, således at der i de indgåede låneaftaler var indeholdt et urimeligt kontraktvilkår, hvorefter den faste rentesats i løbet af låneperioden blev ændret i henhold til bankens ensidige beslutninger, hvilket ikke havde været genstand for individuel forhandling, hvilket er et ugyldigt vilkår, dvs. at det var endeligt afgjort, at sagsøgte i perioden fra den 1. april 2005 til den 31. december 2008 krænkede forbrugernes interesser og rettigheder, og dermed også sagsøgerens interesser og rettigheder, ved at indeholde ugyldige og urimelige kontraktvilkår i låneaftaler, hvorefter valutaen blev fastsat til schweiziske frank, som var knyttet til hovedstolen, og at sagsøgte, som erhvervsdrivende, hverken før aftalernes indgåelse eller under deres varighed ikke fuldt ud havde oplyst forbrugerne om samtlige parametre, der var nødvendige for, at de kunne træffe en gyldig beslutning baseret på fuldstændige oplysninger, hvilket resulterede i en ubalance mellem aftaleparternes rettigheder og forpligtelser, og dermed handlede sagsøgte i strid med bestemmelserne i den dagældende Zakon o zaštiti potrošača (forbrugerbeskyttelseslov) såvel som i strid med ZOO.
7. I det ovennævnte kollektive søgsmål blev direktiv 93/13 anvendt ved domsafsigelsen, og ved fortolkningen af bestemmelserne i national ret, anvendte de nationale retter EU-Domstolens fortolkning i sag C-484/08, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid (EU:C:2010:309) og sag C-26/13, Kasler (EU:C:2014:282).
8. I henhold til gældende ret i Republikken Kroatien – Zakon o parničnom postupku (lov om civil retspleje) (artikel 502c) og Zakon o zaštiti potrošača (forbrugerbeskyttelsesloven) (artikel 138a) – og i henhold til dommene afsagt inden for rammerne af det kollektive søgsmål, fik forbrugerne, og dermed også sagsøgeren, ret til at kræve tilbagebetaling for de fordele, som bankerne uberettiget havde opnået, ved at anlægge individuelle sagsanlæg, hvorfor forbrugeren har anlagt den sag, som nu føres ved den forelæggende ret, sagsnummer [...].

LOVGIVERS INDGRIBEN

9. Den 30. september 2015 vedtog Republikken Kroatien Zakon o izmjenama o dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju (lov om ændring og supplerung af forbruger kreditloven) (herefter: »ZID ZPK 2015«), hvorefter låntagerne blev

tilbudt muligheden for at konvertere deres låneforpligtelser fra valutaen schweiziske frank til valutaen euro.

10. Dette gjorde sagsøgeren ved at indgå et tillæg til låneaftalen, og på baggrund af tillægget blev hendes lån konverteret fra valutaen schweiziske frank til valutaen euro. Konverteringen skete således ikke til den nationale valuta, kuna, men til en anden udenlandsk valuta – euroen.
11. Det væsentligste spørgsmål i den foreliggende sag er netop spørgsmålet om retsvirkningerne af Zakon o izmjena i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju (lov om ændring og supplerung af forbrugerkreditloven, herefter ZID ZPK).
12. Med henblik på at udføre konverteringen fastsatte ZID ZPK 2015 en specifik metode til at beregne størrelsen på forbrugernes nye låneforpligtelser, som i det væsentligste bestod i at konvertere valutaen schweiziske frank til valutaen euro fra lånets begyndelse, med henblik på at opnå ny lånekapital i euro fra den 30. september 2015, hvorefter låntageren fra dette tidspunkt fortsat ville kunne tilbagebetale sit lån. Metoden for konverteringen blev fastsat i artikel 19c i ZID ZPK 2015, og bestod i, at alle forbrugerens afbetalinger af lånet blev sammenlignet med vilkårene i det simulerede, fiktive [org. s. 5] lån i euro, hvorefter disse afbetalinger blev brugt til at lukke det fiktive lån, og på den måde kunne man beregne lånets status pr. 30. september 2015, og ved denne sammenligning blev forbrugerne enten under- eller overkompenseret for de indbetalte midler. På den baggrund fik forbrugerne derfor mulighed for at indgå et tillæg til låneaftalen vedrørende yderligere tilbagebetaling af de pågældende lån, hvilket var fastsat i artikel 19e, stk. 1, i ZID ZPK 2015.
13. Efter at have foretaget en sådan beregning af lånebeløbet i henhold til den lovbestemte »Izračun konverzije kredita« (»Lånekonverteringsberegner«) kunne låntagerne, herunder også sagsøgeren, underskrive Tillægget til de oprindelige låneaftaler, og i henhold til Tillægget til aftalen tilbagebetalte sagsøgeren fra den 30. september 2015 lånet knyttet til euro med en ny hovedstol og en ny beregning af rentesatsen, defineret pro futuro.
14. Den forelæggende ret påpeger, at banken i henhold til artikel 19e i ZID ZPK 2015 enten kunne tilbyde forbrugeren at indgå en ny låneaftale eller et tillæg til den »gamle«, eksisterende låneaftale, og at banken besluttede sig for at tilbyde låntageren at indgå et tillæg til låneaftalen, hvilket tydeligt fremgik af selve tillægget til aftalen, navnlig i artikel 1, hvoraf det fremgik, at parterne indgår tillægget, mens artikel 24 i tillægget har følgende ordlyd:

Artikel 24.

»De øvrige vilkår i den oprindelige aftale og eventuelt andre tillæg, der er indgået frem til i dag, forbliver uændrede og forbliver i kraft«.

På den måde sikredes identiteten af det eksisterende kontraktforhold.

15. Formålet med ZID ZPK 2015 var at sidestille låntagerne i schweiziske frank med låntagerne i euro, hvilket blev opnået på den ovenfor beskrevne måde, og lovens formål blev nævnt og defineret i artikel 19b i ZID ZPK 2015.
16. Spørgsmålet om erstatning til sagsøgeren som forbruger har vist sig at være et omstridt spørgsmål i den foreliggende sag, på grund af det faktum, at sagsøgeren som forbruger i den foreliggende sag har påstået, at ZID ZPK 2015 ikke yder erstatning til låntagere, der har optaget lån knyttet til schweiziske frank, således at bankerne ville tilbagebetale de fordele, de havde opnået i henhold til de låneaftaler, der var urimelige og ugyldige, dvs. på grundlag af urimelige og ugyldige kontraktvilkår vedrørende fastsættelse af valutaen til schweiziske frank samt renter, hvilket skulle sikre, at forbrugeren retligt og faktisk ville befinde sig i den oprindelige stilling.
17. Som bevis herfor har forbrugeren understreget, at konverteringen af lånet frem til selve konverteringsdatoen, dvs. den 30. september 2015, netop udført med hensyn til og med anvendelse af vilkåret vedrørende fastsættelse af valutaen til schweiziske frank og vilkåret vedrørende ændringer af rentesatsen ved bankens ensidige beslutning, dvs. at genstanden for konverteringen var valutaklausulen vedrørende schweiziske frank var gyldigt, og inden for rammerne af konverteringen blev de samme urimelige rentesatser, som ændredes ved bankens ensidige beslutninger, anvendt, ligesom ved lånene knyttet til schweiziske frank, mens lånet efter den 30. september 2015 fortsat blev tilbagebetalt ved brug af valutaklausulen vedrørende euro med en nydefineret pro futuro rentesats, som var fastsat til 5,84%, og som igen blev arbitrært beskrevet af sagsøgte efter »tag det eller lad være«-princippet.
18. Sagsøgeren har desuden understreget, at forbrugeren ved indgåelsen af tillægget til aftalen ikke havde nogen mulighed for at forhandle det tilbudte tillæg, da det at gøre indsigelse mod et hvilket som helt aspekt af aftaletillægget og sagsøgerens manglende underskrift ville betyde, at det ikke ville blive omfattet af konverteringen, som skulle accepteres inden for 30 dage, som fastsat i artikel 19e, stk. 5, i ZID ZPK 2015.
19. Sagsøgeren har derfor gjort gældende, at hendes erstatning slet ikke var omfattet af lovens anvendelsesområde, at beløbet på erstatningen i samme lov ikke var fastsat, og at hverken »Beregneren« eller tillæggene til aftalerne **[org. s. 6]** beregnede de individuelle fordele, som banken uretmæssigt havde opnået på baggrund af Låneaftalen, hvorfor der i sagsøgerens tilfælde ikke er foretaget en sådan beregning af erstatningsbeløbet i den foreliggende sag. Sagsøgeren har godtgjort denne beregning ved at vedlægge den stævningen. På baggrund af konverteringsberegneren blev der efter konverteringen bestemt en overbetaling til fordel for forbrugeren for forskellen mellem de allerede foretagne betalinger og et fiktivt lån i euro til et beløb på 119 406,91 HRK, men dette beløb blev ikke udbetalt til forbrugeren, men i overensstemmelse med artikel 19c, stk. 1, litra c, i ZID ZPK 2015, blev det successivt brugt ved betaling af de fremtidige månedlige afdrag på lånet efter konvertering til valutaen euro, dog således at denne

overbetaling kunne udgøre maksimalt 50% af den månedlige ydelse. Det fremgår imidlertid af forbrugerens beregning, der er vedlagt stævningen, at banken uretmæssigt havde opnået en fordel til skade for forbrugeren som følge af konverteringen på 340 364,19 HRK.

20. På den anden side har den sagsøgte bank i den foreliggende sag gjort gældende, at sagsøgeren allerede som følge af konverteringen og indgåelsen af tillægget til aftalen mistede det retlige grundlag til at gøre gældende, at vilkårene i den oprindelige aftale var urimelige, samt til erstatning, idet lånet blev beregnet med tilbagevirkende kraft, som hvis det fra begyndelsen var indgået i euro, hvorfor det ikke er nødvendigt at udarbejde en finansiel sagkyndigerklæring med henblik på at fastslå det nøjagtige beløb, som banken uretmæssigt havde opnået i henhold til de urimelige vilkår i den oprindelige aftale.
21. Efter at have gennemgået tillægget til aftalen har den forelæggende fastslået, at sagsøgeren på intet tidspunkt har givet afkald på sine krav, ikke har givet afkald på retten til fuld erstatning, retten til sin søgsmålskompetence eller retten til retlig beskyttelse, og at ingen af disse afkald på rettigheder følger af lovgivningen. Endvidere fremgår det af national ret (artikel 41 i ZZP), at forbrugeren ikke kan frasige sig sine rettigheder eller at disse kan begrænses, jf. artikel 19e i ZID ZPK 2015, hvorefter det er forbudt for bankerne at indsætte vilkår om afkald på nogen som helst rettigheder, som er tillagt forbrugeren, i tillæggene til aftalerne, og som den forelæggende ret forstår Domstolens dom i sag C-452/18, Ibercaja Banco (EU:C:2020:536), kan forbrugerens afkald på dennes beskyttelse, der følger direktiv 93/13, kun ske, hvis forbrugeren ønsker dette og udtrykker dette klart, frivilligt og på et oplyst grundlag.
22. Det er den forelæggende rets vurdering, at formålet med ZID ZPK 2015 hovedsageligt var af social og økonomisk karakter; loven skulle gøre det lettere for forbrugerne at tilbagebetale deres lån, og få dem til at tilbagebetale lånene fra den 30. september 2015 på samme måde som de forbrugere, der havde indgået låneaftaler med en valutaklausul i euro. Dette fremgår også af det faktum, at ZID ZPK 2015 indtil den 30. september 2015 ikke korrigerede eller forbedrede bestemmelsen vedrørende rentesatsen, således at der i ZID ZPK 2015 ikke var fastsat nogen specifik metode til at beregne renter ved konverteringen; loven førte heller ikke til at lån optaget i kunas blev konverteret, idet kun klausulerne vedrørende schweiziske frank blev fjernet.
23. Den forelæggende ret påpeger ligeledes, at ZID ZPK 2015 faktisk ikke fastsætter et individuelt beløb for hver forbruger, der svarer til den skade, som forbrugeren har lidt som følge af de urimelige vilkår i låneaftalen, renter og valuta, dvs. at loven ikke angiver de beløb, som den erhvervsdrivende uretmæssigt har modtaget.
24. Den forelæggende ret henleder opmærksomheden på, at ZID ZPK 2015 blev vedtaget den 30. september 2015, hvilket er efter den endelige dom om ugyldigheden af vilkåret vedrørende renter, men før den endelige dom om ugyldigheden af vilkåret vedrørende fastsættelse af schweiziske frank som valuta.

På tidspunktet for lovens ikrafttræden var vilkåret om valutaen schweiziske frank således endnu ikke blevet erklæret urimeligt og ugyldigt, da den endelige dom i sagen først blev afsagt tre år efter konverteringen af lånet, og konverteringen af lånet blev foretaget i fuld overensstemmelse med vilkåret om fastsættelse af schweiziske frank som valuta, som var gyldigt, og derfor blev konverteringen af lånet netop foretaget på baggrund af vilkårene vedrørende fastsættelse af schweiziske frank som valuta og vedrørende bankens ensidige ændringer af rentesatsen, herunder under hensyntagen til Konverteringsberegneren og herunder i situationer, hvor selve loven ikke fastlægger, at hverken vilkåret vedrørende fastsættelsen af valuta eller vilkåret vedrørende bankens ensidige ændringer af rentesatsen [org. s. 7] er urimeligt/rimeligt eller ugyldigt/gyldigt, hvilket betyder, at dette spørgsmål fra starten ville blive afgjort inden for rammerne af en retssag.

25. Ovenstående omstændighed er væsentlig på grund af det faktum, at vedtagelsen af ZID ZPK 2015 og indgåelsen af tillægget til aftalen i 2016 fandt sted efter Republikken Kroatiens tiltrædelse af Den Europæiske Union, og derfor er EU-Domstolens kompetence uomtvistelig, og den bør besvare de forelagte spørgsmål i den foreliggende sag.
26. Således har sagsøgeren efter konverteringen, efter at vilkåret vedrørende fastlæggelsen af schweiziske frank valuta blev erklæret for urimeligt inden for rammerne af det kollektive søgsmål og efter at have beregnet fordelene, som banken uretmæssigt havde opnået, anlagt sag ved den forelæggende ret med påstand om, at banken skal tilbagebetale alle de fordele, som banken havde opnået i henhold til Låneaftalen. Sagsøgeren har herved gjort gældende og søgt at godtgøre, at konverteringen ikke forhindrede banken i at tilbagebetale alle disse fordele, eller subsidiært, at det kun delvist var umuligt for banken at gøre dette ved en delvis nedsættelse af hovedstolen, og sagsøgeren har samtidig understreget, at lånets resterende hovedstol forblev højere, end den egentlig burde have været på konverteringstidspunktet, hvis de urimelige vilkår vedrørende fastsættelsen af schweiziske frank som valuta og vedrørende bankens ensidige ændringer af rentesatsen ikke havde fundet anvendelse.
27. Derfor har sagsøgeren inden for rammerne af den foreliggende sag søgt at godtgøre, at hun på grund af konverteringen ikke befinder i en situation som den, hun oprindeligt befandt sig i, dvs. som om de omstridte vilkår eller selve aftalen aldrig var blevet indgået, men at hun nu tilbagebetaler det simulerede lån knyttet til euroen, og således ikke har fået nogen godtgørelse, mens banken ikke har tilbagebetalt alle de fordele, som den uretmæssigt har opnået.
28. Størrelsen af de fordele, der er opnået med urette, kan fastsættes inden for rammerne af den foreliggende retssag, og sagsøgeren har vedlagt stævningen en sagkyndig erklæring, som bekræfter dette.

PRÆJUDIKATSAG VED VRHOVNI SUD RH (øverste domstol i Republikken Kroatien)

29. Mens det foreliggende individuelle forbrugersøgsmål verserede, indledte Vrhovni sud Republike Hrvatske (øverste domstol i Republikken Kroatien), som ret i sidste instans, den 11. september 2019 en såkaldt »præjudikatsag«.
30. Der er her tale om en ny institution i Republikken Kroatiens retssystem, som er fastsat i artikel 502i, ff., i Zakon o parničnom postupku (lov om civil retspleje), som giver Vrhovni sud RH (øverste domstol) ret til at foretage en retlig vurdering i konkrete sager, som er bindende for samtlige lavere retsinstanser, som behandler verserende individuelle sager såvel som sager, som bliver anlagt senere, jf. artikel 502n, i lov om civil retspleje.
31. I præjudikatsagen med sagsnummer [...] tog Vrhovni sud RH (øverste domstol) stilling til følgende retlige spørgsmål:
- »Skal aftalen om konverteringen af lånet, som blev indgået i henhold til Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju (lov om ændring og supplerung af forbrugerkreditloven) (Narodne novine nr. 102/15) anses for at være ugyldig og uden retsvirkning i tilfælde af, at vilkårene i den oprindelige låneaftale, hvori en variabel rentesats og valutaklausul var blevet indgået, var ugyldige?«
- Den 4. marts 2020 afsagde Vrhovni sud (øverste domstol) nedenstående dom:
- »En aftale om konvertering af lån, som er blevet indgået i henhold til Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju (lov om ændring og supplerung af forbrugerkreditloven) (Narodne novine nr. 102/15) har retsvirkninger og er gyldig i [org. s. 8] i tilfælde, hvor vilkårene i den oprindelige låneaftale, hvori en variabel rentesats og valutaklausul var blevet indgået, var ugyldige.«
32. Efterfølgende var der tvivl om og forskellige fortolkninger af den dom, der blev afsagt i forbindelse med præjudikatsagen, i de nationale retters retspraksis, dvs. tvivlen vedrørte udsagnene i den pågældende dom og dens indflydelse på forbrugerens erstatning i henhold til direktiv 93/13, og dermed også den endelige afgørelse i den foreliggende sag. Den forelæggende ret er derfor af den opfattelse, at Vrhovni suds (øverste domstol) dom, dvs. fortolkningen af ZID ZPK 2015, må anses for at være i strid med EU-retten i det omfang den ovennævnte lov fortolkes sådan, at den er til hinder for udbetaling af erstatning til forbrugeren.
33. I den ovennævnte sag fastslog Vrhovni sud RH (øverste domstol) for så vidt angår gyldigheden af tillægget til aftalen i henhold til hvilken konverteringen af lånet blev foretaget, at tillægget som en tilføjelse til den oprindelige låneaftale ikke kan være urimeligt og ugyldigt, selv om indholdet var baseret på vilkår, som ex tunc er blevet erklæret urimelige og ugyldige med den begrundelse, at dette tillæg til låneaftalen reelt udgjorde et nyt kontraktforhold, som var fuldstændig frivilligt for forbrugeren og indgået i henhold til ZID ZPK 2015, og retten nåede på dette

grundlag frem til, at tillægget til låneaftalen alene på dette grundlag var i overensstemmelse med loven, rimeligt og gyldigt.

34. Vrhovni sud (øverste domstol) nægtede de facto at undersøge, om tillægget til aftalen var rimeligt og gyldigt, idet den lagde til grund, at dette var tilfældet, uden herved at give mulighed for overhovedet at undersøge eller stille spørgsmålstejn ved rimeligheden og gyldigheden af tillægget til aftalen, selv om de væsentligste vilkår i den oprindelige låneaftale vedrørende aftalens genstand (fastsættelsen af valutaen til schweiziske frank) og prisen (fastsættelsen af rentesatsen), allerede var blevet erklæret urimelige og ugyldige med virkning ex tunc.
35. I den nævnte sag anmodede Vrhovni sud (øverste domstol) ikke EU-Domstolen om en præjudiciel afgørelse om fortolkning af EU-retten, selv om den afsagde dom om anvendelsen af EU-retten, dvs. om anvendelsen og fortolkningen af direktiv 93/13, som blev gennemført i national ret ved Zakon u zaštiti potrošača (forbrugerbeskyttelsesloven), og den redegjorde heller ikke i dommen for, hvorfor den ikke forelagde Domstolen et præjudicielt spørgsmål, hvorfor EU-Domstolen ikke fik mulighed for at tage stilling til den korrekte fortolkning af EU-retten for så vidt angår de spørgsmål, der nu er opstået i den foreliggende sag.
36. Det skal bemærkes, at Vrhovni sud (øverste domstol) for så vidt angår spørgsmålet om EU-rettens anvendelse, og særligt for så vidt angår Dunai-sagen, blot fastslog, at Dunai-sagen ikke var relevant, da der i denne sag var tale om »andre faktiske omstændigheder«, således at lovgivers indgriben i Dunai-sagen var direkte, mens konverteringen af lånet for så vidt angår Republikken Kroatien var frivillig, da det var banken, som var forpligtet til at tilbyde konverteringen, og forbrugeren behøvede heller ikke at acceptere tilbuddet og indgå tillægget til aftalen, hvorefter forbrugeren ville skulle tilbagebetale lånet som hidtil. Uden parternes vilje ville konverteringen altså ikke have fundet sted.
37. På trods heraf anmodede Vrhovni sud (øverste domstol) ikke EU-Domstolen om at fortolke direktiv 93/13 under disse nye faktiske omstændigheder.
38. Den forelæggende ret har ligeledes forklaret, at Vrhovni sud (øverste domstol) under præjudikatsagen ikke udtrykkeligt besvarede hovedspørgsmålet, som vedrørte erstatning til forbrugerne, på trods af virkningerne af konverteringen af lånet. Dette spørgsmål opstår ligeledes i den foreliggende sag, og banken har gjort gældende, at Vrhovni suds (øverste domstol) dom skal fortolkes således, at forbrugeren efter konverteringen af lånet ikke længere har nogen ret til godtgørelse, uanset om forbrugeren faktisk har modtaget en sådan fuld godtgørelse eller ej, samt at der heller ikke er behov for at fastsætte beløbet på de fordele, som banken angiveligt har opnået.
39. Såfremt dommen afsagt af Vrhovni sud (øverste domstol) skal forstås på denne måde, dvs. at ZID ZPK 2015 skal fortolkes på denne måde, og sagsøgte i den foreliggende sag også fortolker dommen og ZID ZPK 2015 på denne måde, vurderer den forelæggende ret, at denne forståelse kan være i strid med EU-

Domstolens fortolkning, således som [org. s. 9] udtrykt i sag C-118/17, Dunai (EU:C:2019:207), og mere specifikt vedrører denne strid fortolkningen af det beskyttelsesniveau, der er fastsat i direktiv 93/13, som netop er den beskyttelse, der er omhandlet i den foreliggende sag.

40. Den forelæggende ret forstår dommen i Dunai-sagen således, at Domstolen tog stilling til virkningen af lovgivers intervention på de forbrugerrettigheder, der er afledt af direktiv 93/13, således at en sådan intervention ikke fratager forbrugeren retten til erstatning, og at forbrugeren frem for alt ikke kan fratages retten at kræve tilbagebetaling af alle de fordele, som den erhvervsdrivende har opnået i henhold til den urimelige aftale eller de urimelige kontraktvilkår, og at retten til fuld godtgørelse ikke påvirkes særligt af arten af denne intervention, dvs. om den var direkte eller frivillig. Det fremgår endvidere af dom C-452/18, Ibercaja Banco (EU:C:2020:536), præmis 29, at forbrugeren ved indgåelsen af en frivillig aftale ikke kan give afkald på beskyttelsen, der følger af direktiv 93/13, og dermed retten til fuld erstatning på anden måde end på en udtrykkelig, frivillig og informeret måde, og den forelæggende ret påpeger, at forbrugeren i den foreliggende sag ikke har givet afkald på den beskyttelse, som vedkommende er sikret.
41. Ifølge den forelæggende ret bekræftes denne forståelse i dommen i Dunai-sagen, præmis 41, og den heri nævnte retspraksis, hvorefter erklæringen af urimelighed og ugyldighed skal have den følge, at den retlige situation og de faktiske forhold, som forbrugeren ville have befundet sig i uden det nævnte vilkår, genoprettes, dvs. såfremt de urimelige og ugyldige vilkår aldrig havde eksisteret, eller i sag C-779/18, Mikrokasa (EU:C:2020:236), præmis 50, og den heri nævnte retspraksis, hvor Domstolen udtalte, at vurderingen af urimelighed kun undtagelsesvist kan udelukke vilkår, som afspejler love, som direkte forpligter begge parter, hvilket ikke er tilfældet i denne sag, da udførelsen af konverteringen og indgåelsen af låneaftalen afhang af forbrugernes vilje, for hvem indgåelsen af tillægget til aftalen ikke var obligatorisk og uden hvis vilje, som værende et centralt element, hverken tillægget eller konverteringen ville eksistere.
42. Den forelæggende ret forstår desuden direktiv 93/13, hvoraf det klart følger af 10. betragtning, at direktiv 93/13 finder anvendelse på samtlige aftaler, der indgås mellem erhvervsdrivende og forbrugere, således, at såvel den oprindelige aftale som tillægget skal undergives en vurdering af gennemsigtighed og rimelighed, hvilket også følger af den ovenfor nævnte dom i sag C-452/18, Ibercaja Banco (EU:C:2020:536), præmis 39, hvoraf det fremgår, at et kontraktvilkår, som ændrer et urimeligt vilkår i en tidligere aftale, kan erklæres urimeligt, såfremt det ikke har været genstand for individuel forhandling, og hvis det medfører en ubalance i parternes rettigheder og forpligtelser.
43. Sammenfattende forstår den forelæggende ret direktiv 93/13 og dommene i Dunai-sagen og i sagen Ibercaja Banco SA således, at uafhængigt hvordan den nationale ret vurderer tillæggene til aftalerne, som er indgået som følge af lovgivers intervention – uanset om der er tale om en direkte indgriben eller et

udtryk for parterne fri vilje – kan tillæggene ikke (og må ikke) svække den beskyttelse, der er sikret ved direktiv 93/13, således at de ikke kan forhindre tilbagebetaling af alle fordele, som de erhvervsdrivende uretmæssigt har opnået, og især kan dette ikke gøres mod forbrugernes vilje, dvs. hvor forbrugerne aldrig og ingen steder har frasagt sig denne beskyttelse og erstatning, og at der heller ikke var fastsat en sådan frasigelse ved lov.

44. Efter den forelæggende rets opfattelse er en sådan fortolkning også i overensstemmelse med princippet om EU-konform fortolkning, som er baseret på princippet om, at lovgivers hensigt, her udtrykt ved ZID ZPK 2015, ikke var at tilsidesætte direktivet, men tværtimod at gennemføre det, hvorfor denne nationale retsnorm skal fortolkes så vidt muligt i overensstemmelse med direktivets formål og de formål, som EU-lovgiver har haft til hensigt at opnå, dvs. at den forelæggende ret vurderer, at det er dens forpligtelse at undlade at anvende en bestemmelse i national ret, som vil kunne blive fortolket som en hindring for den retlige beskyttelse af den subjektive forbrugerrettighed.

[Org. s. 10]

45. Den forelæggende ret finder dette specifikke formål med direktiv 93/13 med hensyn til forbrugerbeskyttelse og behovet for en sådan fortolkning af direktivet i de forenede sager C-482/13-487/13, Unicaja banko og Caixabank (EU:C:2015:21), præmis 38, og den forelæggende ret tager hensyn til, at national ret altid kan give et højere og strengere beskyttelsesniveau end selve direktivet, hvilket blev fremhævet af Domstolen i dom C-484/08, Caja de Ahorros (EU:C:2010:309) og dom C-96/14, Van Hove (EU:C:2015:262), præmis 27.
46. På den anden side skal det nævnes, at hvis dommen afsagt af Vrhovni sud (øverste domstol) skulle finde anvendelse på den foreliggende sag, således at ZID ZPK 2015 skulle fortolkes på den måde, at forbrugeren ved selve indgåelsen af tillægget til aftalen ville blive frataget enhver form for erstatning, er det den forelæggende rets vurdering, at direktiv 93/13 ville blive fortolket til skade for forbrugeren, hvilket ville være i strid med enhver national rets forpligtelse i henhold til Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde, hvorefter national ret skal fortolkes med henblik på at opnå det mål og det resultat, der er fastsat i direktivet.
47. En sådan fortolkning af Vrhovni suds (øverste domstol) dom, hvorefter forbrugerne ville miste retten til at få erstatning eller godtgørelse, uden at det var fastsat ved lov, og uden at det var aftalt mellem parterne, eller at forbrugerne ikke vidste, at de på tidspunktet for indgåelsen af tillægget til aftalen frasagde sig noget som helst, er efter den forelæggende rets vurdering i strid med et grundlæggende princip i EU-retten, hvorefter en specifik bestemmelse i EU-retten og i national ret skal fortolkes i lyset af og i ånden af selve formålene med bestemmelsen, og det ville være i strid med Domstolens standpunkt, som kom til udtryk i dom C-282/10, Dominguez (EU:C:2012:33), præmis 24 og 27, selve formålet med direktivet, som anført i betragtningerne, særligt i 9. betragtning til direktivet, dvs.

det ville være i strid med dommen i Dunai-sagen, præmis 41, såvel som dommen i sag C-51/17, OTP Bank og OTP Faktoring (EU:C:2018:750), præmis 83, hvor Domstolen fastslog, at vurderingen og erklæringen af urimelighed og ugyldighed skal foretages på tidspunktet for indgåelsen af låneaftalen, hvilket desuden udtrykkeligt fremgår af artikel 4, stk. 1, i direktiv 93/13, og i denne forstand er den efterfølgende indgriben fra lovgiver, uanset hvad den måtte bestå i, fuldstændig irrelevant, og kan ikke ændre konklusionen om urimelighed og ugyldighed.

48. Denne begrundelse bekræftes ifølge den forelæggende ret også i følgende domme: i sag C-260/18, Dziubak (EU:C:2019:819), i præmis 52, i de forenede sager C-482/13-487/13, Unicaja banko og Caixabank (EU:C:2015:21), præmis 37, i sag C-421/14, Banco Primus (EU:C:2017:60), præmis 61, i sag C-154/15, C-307/15 og C-308/15, Gutiérrez Naranjo m.fl. (EU:C:2016:980), præmis 61.
49. Den forelæggende ret forstår direktiv 93/13 således, at direktivet tillader indgriben fra medlemsstaternes lovgivere, men i den forstand, at de opretholder eller vedtager regler, der giver en højere beskyttelse end direktivets bestemmelser, og derfor kan lovgiver kun gribe ind i et kontraktforhold, hvis denne intervention er i overensstemmelse med direktiv 93/13 eller falder inden for rammerne af den maksimale forbrugerbeskyttelse, som er fastsat i artikel 8 i direktiv 93/13, og denne indgriben må på ingen måde svække beskyttelsen; et sådant ræsonnement kan udledes af dom C-118/17, Dunai, præmis 43 og 44 (EU:C:2019:207).
50. Den forelæggende ret finder, at den, når den træffer afgørelse i den foreliggende sag, også skal tage hensyn til bestemmelserne i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«), og at den foreliggende sag falder inden for anvendelsesområdet af EU-retten, hvorfor de garantier, som tilkommer forbrugeren efter chartret, særligt med hensyn til retten til et effektivt retsmiddel som omhandlet i artikel 47, der giver enhver rettigheder, der kan påberåbes ved domstolene i medlemsstaterne, herunder tvister mellem to private parter, og principperne i chartrets artikel 38 og 47 om effektiv retsbeskyttelse skal ligeledes overholdes ved anvendelsen af direktiv 93/13; en sådan fortolkning udleder den forelæggende ret af dom C-34/13, Kušionova (EU:C:2014:2189), præmis 47, og i dommen i sag C-414/16, Egenberger (EU:C:2018:257), præmis 70-82.

[Org. s. 11]

51. Hvis ZID ZPK 2015 dermed skal fortolkes således, at forbrugeren som følge af lovens anvendelse mister retten til effektiv retsbeskyttelse, retten til fuld erstatning og tilbagebetaling af alt, som blev modtaget i henhold til urimelige og ugyldige aftaler samt urimelige og ugyldige kontraktvilkår, ved selve indgåelsen af tillæg til låneaftaler, er det den forelæggende rets vurdering, at det i henhold til EU-retten og princippet om effektive retsmiddel i henhold til chartrets artikel 47 er dens pligt at sikre den fulde virkning af direktiv 93/13, og dermed ikke anvende de bestemmelser i ZID ZPK 2015, der strider med direktivet, og med andre ord, hvis

ZID ZPK 2015 skal fortolkes på denne måde, vil den ikke skulle finde anvendelse, og alle tillæg til aftaler, der er indgået på grundlag heraf, vil være uden virkning og ugyldige.

52. Henset til ovenstående forstår den forelæggende ret direktiv 93/13 således, at ingen lovbestemmelse, herunder dem, der er indeholdt i ZID ZPK 2015, kan medføre, at sagsøgerens rettigheder i henhold til direktiv 93/13 eller Zakon o zaštiti potrošača (forbrugerbeskyttelsesloven) svækkes, hvilke retsakter har til formål at genskabe den oprindelige faktiske og retlige situation ved at ophæve urimelige vilkår, som om de aldrig havde eksisteret, og særligt at tilbagebetale alle de fordele, som sagsøgte uberettiget havde opnået til skade for sagsøgeren i henhold til disse vilkår.

NATIONALE RETSFORSKRIFTER

53. For så vidt angår de relevante bestemmelser i national ret understreger den forelæggende ret, at det fremgår af ZOO, at der ikke kan rettes op på en ugyldig aftale og ugyldige kontraktvilkår, og at ugyldighed i henhold til ZOO's artikel 322 og 326 erklæres med virkning *ex tunc*, således, at ugyldigheden vurderes og erklæres under hensynstagen til tidspunktet for indgåelsen af aftalen. Den forelæggende ret er derfor af den opfattelse, at dette er i overensstemmelse med direktiv 93/13.
54. Det følger af ZOO, at en ugyldig aftale ikke bliver gyldig som følge af et senere ophør af årsagen til ugyldigheden, og aftalen kan heller ikke blive gyldig som følge af novation (ZOO's artikel 145), den kan ligeledes ikke blive gyldig som følge af et forlig (ZOO's artikel 158, stk. 2), uanset den juridiske klassificering af Tillægget til aftalen, som parterne havde indgået i henhold til ZID ZPK 2015, som angivet i ZOO's artikel 148, stk. 1, hvoraf det følger, at novation ikke har virkning, hvis den tidligere forpligtelse var ugyldig, og i ZOO's artikel 158, stk. 2, hvoraf det følger, at et forlig vedrørende ugyldige retshandler er ugyldigt. I henhold til national ret kan parterne ikke, hvis aftalen var ugyldig eller hvis et kontraktvilkår var ugyldigt, foretage nogen handling (novation, forlig, osv.), hvorefter de ugyldige vilkår ville blive retligt styrket, ændret eller gjort retligt gyldige, da det klart er i strid med ZOO's artikel 322, hvorefter den ugyldige handling må antages aldrig at have fundet sted. Der er således tale om et grundlæggende princip i national obligationsret, som netop er begrundet i den omstændighed, at der er tale om et indgreb i offentlige interesser og den offentlige orden, som den tid, der er gået, ikke kan forbedre.
55. Det er den forelæggende rets vurdering, at disse bestemmelser ligeledes er i overensstemmelse med EU-retten, som det eksempelvis blev vurderet dom C-421/14, Banco Primus (EU:C:2017:60), præmis 42 og 43. Den forelæggende ret er ligeledes af den opfattelse, at den ikke på grundlag af sin egen forståelse og fortolkning må erstatte de urimelige vilkår med et indhold, der ikke er fastslået, som angivet i dom C-70/17 og C-179/17, Abanca Corporation Bancaria

(EU:C:2019:250), præmis 54 og 55, hvorefter disse vilkår bør fjernes med virkning ex tunc.

[Org. s. 12]

56. For så vidt angår eksisterende retspraksis fra de øverste nationale domstole henviser den forelæggende ret til den allerede eksisterende retspraksis fra Vrhovni sud (øverste domstol), som i sagen [...] den 27. juni 2001 fastslog, at gyldigheden af en retshandel skal vurderes i overensstemmelse med de omstændigheder og bestemmelser, der var gældende på tidspunktet for aftalens indgåelse, og et identisk standpunkt kan f.eks. findes i dommen afsagt af Vrhovni sud (øverste domstol) [...] den 28. oktober 2008, såvel som i domme afsagt af VSRH (øverste domstol i Republikken Kroatien) [...] den 11. april 2007 samt [...] den 26. oktober 2010; der findes også fast retspraksis fra Ustavni sud RH (forfatningsdomstolen i Republikken Kroatien), som f.eks. dommen [...] af 17. september 2003.
57. Ifølge denne retspraksis og de retlige standpunkter, som Vrhovni sud (øverste domstol) har givet udtryk for med hensyn til den manglende mulighed for afhjælpning eller for novation eller forlig, henvises der til dommen [...] af 8. september 2020, hvorefter man på baggrund af et forlig ikke kan afhjælpe en ugyldig retshandel, mens man i overensstemmelse med dommen [...] ikke kan afhjælpe en ugyldig retshandel ved novation, hvilket er i overensstemmelse med artikel 148 i Zakon o obveznim odnosima (lov om retsforhold).
58. Endelig henviser den forelæggende ret ligeledes til dommen afsagt af Vrhovni sud (øverste domstol) [...] den 12. februar 2019, hvori denne domstol fastslog, at forbrugere, som havde foretaget en konvertering af deres lån i henhold til ZID ZPK 2015, havde en retlig interesse i at erklære kontraktvilkårene for urimelige og ugyldige med henblik på at kunne udøve de rettigheder, som er dem tillagt. I den dom tog Vrhovni sud (øverste domstol) netop stilling til afhjælpning i tilfælde af en aftales ugyldighed, og fastslog, at ugyldigheden alene opstår i henhold til loven, og at den eksisterer fra tidspunktet for foretagelsen af retshandlen, hvorved den ugyldige aftale ikke bliver gyldig, selv om årsagen til ugyldigheden senere forsvinder, bortset fra i særlige tilfælde, jf. ZOO's artikel 326, stk. 2, og som ikke er til stede i den foreliggende sag (anledningen til ugyldigheden var et mindre vigtigt forbud, og aftalen blev fuldt ud opfyldt). Den forelæggende ret henviser ligeledes til dommen afsagt af Vrhovni sud (øverste domstol) [...] den 26. maj 2020, hvori det ligeledes blev fastslået, at forbrugere, der har konverteret deres lån, har ret til at anlægge sag med påstand om, at vilkårene i den oprindelige låneaftale bør erklæres urimelige, og at udøve de rettigheder, som tilkommer forbrugeren i denne forbindelse.
59. Den forelæggende ret har fremlagt et uddrag af bestemmelserne i national ret som BILAG 1 og BILAG 2 samt parternes stævning og svarskrift som BILAG 3.

Zagreb, 15. oktober 2020

Liste over bilag:

1. Sagsøgerens stævning af 12. juni 2019
2. Sagsøgtes svarskrift af 2. september 2019
3. Sagsøgtes skrivelse af 29. juni 2020

[Org. s. 13]

4. Sagsøgerens skrivelse af 2. oktober 2020
5. Sagsøgerens skrivelse af 7. oktober 2020
6. Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju (lov om ændring og supplerung af forbrugerkreditloven)
7. Nationale retsfor skrifter

[Org. s. 14]

[...]

[...]

ARBEJDSDOKUMENT